

IV Jornades d'Etnobotànica en Llengua Catalana (Artà, maig de 2008). – De l'1 al 4 de maig de 2008 es van celebrar a Artà (Mallorca) les IV Jornades d'Etnobotànica en Llengua Catalana, organitzades pel Laboratori de Botànica de la Facultat de Farmàcia de la Universitat de Barcelona. Les anteriors edicions havien tingut lloc a Torrent (2001), Viladrau (2004) i Xixona (2006).

L'objectiu d'aquestes Jornades és facilitar el contacte i l'intercanvi d'informació entre investigadors, estudiosos i aficionats de l'etnobotànica, una disciplina a mig camí entre les ciències naturals i les ciències humanes dedicada a l'estudi de la relació entre l'home i les plantes.

En la jornada inaugural es va retre homenatge al metge, etnobotànic, erudit i activista cultural Joan Pellicer i Bataller (Sotaia de la Safor, 1947 – Miramar, 2007), autor de nombroses obres sobre etnobotànica de les comarques centrals valencianes, o territori diànic, entre les quals els tres volums del *Costumari botànic* (Edicions del Bullent, 2000-2004). Joan Vallès i Daniel Climent van destacar el compromís de Joan Pellicer pel país tant en la seva dimensió natural (la terra, el paisatge, les plantes) com en la dimensió humana (les persones, sovint les més humils i anònimes, posseïdores d'una gran riquesa cultural) i en especial el seu compromís pel valencià dins d'una concepció unitària de la llengua catalana.

Es van presentar un total de 22 comunicacions agrupades en quatre blocs: «estudis etnoflorístics» (referits a diferents territoris dels Països Catalans com la Serra Artana, l'Alt Empordà, les Gavarres, Gallecs, Andorra, la Serra de Mariola, etc.); «mels i licors d'herbes» (de l'*herberet* o *herbero* del sud del País Valencià fins a les *herbes* mallorquines); «cultura popular i fitonímia» i «etnobotànica i gestió de recursos naturals».

En l'estudi de la relació entre les plantes i la cultura popular, els aspectes lingüístics en general i fitonímics en particular van ser objecte d'anàlisi en diverses ponències, de les quals citem alguns exemples:

Esperança Carrió («Introducció a l'etnobotànica de la Serra Artana») va citar la variació fonètica de la *llata* (fulles del margalló o palma) fins i tot en pobles mallorquins tant propers com Artà (on es pronuncia *llatra*) i Capdepera (*llata*); M. Àngels Bonet («Estudi etnobotànic de l'Espai Rural de Gallecs») va recollir el fitònim *republicans* per a la rosella (*Papaver rhoeas*), denominació motivada pel color roig de la flor i fins ara inèdita; Núria Llurba («Recull etnobotànic d'Ulldemolins») va parlar de la utilització del *vesc* per elaborar trampes de caça, motiu pel qual es diu que els animals o ocells atrapats en la trampa han quedat *envescats*; Carles Amengual («Rondalles, herbes medicinals i fires a Mallorca») va destacar la gran riquesa fitonímica de l'*Aplec de Rondalles Mallorquines d'En Jordi d'es Recó*, d'Antoni M. Alcover, on apareixen 135 noms populars de plantes; Joan Muntaner («La llenya del foc a terra, una desescusa») va analitzar la qualitat de la combustió, entre d'altres, de la llenya d'*auró* (*Acer monspessulanum*), a partir de la dita recollida a l'Alt Conflent «l'agró crema tot cru» (on cal pronunciar *agrú*), la llenya del *vern* (*Alnus glutinosa*): «el vern verd va deixar morir el seu pare de fred», o la de la *figuera* (*Ficus carica*): «la figuera deixa morir la seva mare a la vora del foc».

Daniel Climent («Aspra, nespra! Etnobotànica de *Mespilus germanica* a l'espai cultural europeu») va fer un recorregut per la presència de la *nespla* (o *nespra*) en locucions i frases fetes (*aspra, nespra; per Sant Lluc, nesples pelluc*), el folklore, les tradicions populars, les endevinalles (*en el marge es cria, en el marge està, duu coroneta i no és capellà*); la seva relació amb el món bèl·lic, ostensible en el seu sentit figurat (*pegar una nespra*) o la presència en la literatura («amb un bastó de nesples, ben tallat, va ser armat per al dia de combat», *Roman de Renart*, segles XII-XIII); alguns noms curiosos de la *nespla* en diferents llengües europees, que per la seva forma rep el nom ('cul de gos') de *cul de chien* en francès o *Anus eines Hundes* en alemany (nom també d'un licor elaborat amb nespla), o bé el de *piricocca* en sard per referir-se als genitals femenins (equivalent a l'ús català de *figa*), un referent sexual de la nespla també usat per Shakespeare a *Romeu i Julieta*.

Joan Vallès i Joan Carles Villalonga («El projecte *Recull de noms catalans de plantes*. Aspectes botànics i lingüístics») van presentar un projecte iniciat l'any 1993 conjuntament per la Universitat de Barcelona i el TERMAT (Centre de Terminologia de Catalunya) amb l'objectiu de posar al dia i ampliar l'obra de Francesc Masclans *Els noms de les plantes als Països Catalans* (1981). Després del procés de buidatge i informatització dels fitònims continguts en unes 300 obres botàniques de tots els territoris de parla catalana i d'incorporar tota la informació fitonímica del *Diccionari de la llengua catalana*, 2a ed., de l'IEC, actualment el projecte *Recull de noms*

catalans de plantes disposa d'unes 30.000 denominacions catalanes (incloses variants fonètiques i ortogràfiques) referides a uns 6.000 tàxons de flora vascular. Es té prevista la seva publicació en línia a finals de 2008 i en paper el 2009.

Joan Carles VILLALONGA